

Midten

Epost: midten@aftenbladet.no

Dårlig leser – dårlig psyke

HENGER SAMMEN: Den ferske boka Lesevansker og livsvansker, utgitt av blant andre Senter for atferdsforskning og Lesesenteret ved UiS, peker på sammenhengen mellom lesevansker og psykiske problemer. Barn som sliter med lesing, sliter også oftere med psykiske vansker i skolealderen. Hvis leseingen tar seg opp, reduseres også de psykiske problemene, påviser forfatterne av boka.

✓ **DYSLEKSI:** En spesiell form for lese- og skrivevansker som skyldes en svikt i hjernens bearbeiding av språklyder, såkalt fonologisk svikt. En dyslektiker vil ha vansker med å skille lydene i språket fra hverandre og det skal være påvist sammenheng med dårlig korttidshukommelse.

HECKMANS STUDIER

JAMES HECKMAN: Amerikansk nobelprisvinner i økonomi.

SMÅBARNSTUDIER: Han har gjort en rekke studier knyttet til læring i småbarnsalder. I ett av studiene ble barna fulgt til de var 40 år.

PROSJEKTET: I programmet The Perry Preschool Program ble barn fra vanskeligstilte familier vilkårlig plassert i en kontroll – og en eksperimentgruppe. Kontrollgruppen fortsatte som før – den andre fikk 2,5 timer daglig «førskole» med ferdighetsstimulerende tiltak. Foreldrene fikk pedagogisk veiledning.

RESULTAT: Evalueringer av de to gruppene i etterkant viste at barn i eksperimentgruppen hadde gjennomsnittlig høyere lønn, flere hadde fullført videregående skole, færre mottok sosialstøtte, flere eide sitt eget hjem og færre hadde vært involvert i kriminalitet.

MULTIPLIKATOREFFEKT:

Heckman forklarer hvordan et par år ekstra stimulering har så stor effekt med *multiplikatoreffekten*. Det vil i korthet si at læring fosterer læring – læring er en selvforsterkende prosess.

TIDLIG LÆRING: Heckman konkluderer også med at samfunnet vil spare store beløp ved å sette inn ekstra ressurser tidlig, fremfor avbøtende tiltak senere.

NORSK BARNEHAGEVERDAG

I BARNEHAGER: I dag går om lag 84 prosent av alle barn i aldersgruppen 1-5 i barnehage.

KVALIFISERT PERSONALE: I Norge er 33 prosent av de ansatte førskolelærere. I Sverige er tallet 50 prosent og i Danmark 60 prosent.

UFAGLÆRTE: På grunn av knapphet på arbeidskraft, ble det i 2007 gitt 2500 dispensasjoner fra kravet om godkjent førskolelærerutdanning. Disse jobber som pedagogiske ledere.

TIPS TIL FORELDRE

DEN GODE SAMTALEN: Bruk tid på å gå igjennom hva barnet har gjort, lært og opplevd i løpet av dagen. Ta gjerne med deg «knagger» fra barnehagepersonalet som samtalen kan bygges på.

POSITIVT SAMARBEID: Følg opp hjemme med å ta opp de temaene som er aktuelle i barnehagen. Les de samme historiene, syng de samme sangene som barnet har i barnehagen. En god dialog mellom hjem og barnehage vil vise igjen på både barnets trivsel og motivasjon for å lære.

AKTIVITETER HJEMME: Spill spill sammen med barnet og les høyt for barnet daglig. Delta i kulturtilbud og vær fysisk aktive sammen. Dette vil stimulere språket, motorikken og lysten til å lære mer – blant annet.

LÆRING OG LEK: Ved The Childrens House brukes geometriske former like mye til lek som læring. På den ukentlige vitenskapsdagen lærer de om alt fra tyngdekraftens prinsipp til lys. (Foto: Aiden Rosendahl og Malvin Soltvedt.)

Tidlig læring et avgjørende

Samfunnsøkonom Mari Rege mener det må investeres mer i småbarna. Flere og bedre betalte pedagoger vil gi avkastning for samfunnet senere, mener hun.

Heidi Elin Nupen tekst
Signe Christine Urdal foto

TIDLIG LÆRING: Mari Rege er samfunnsøkonom ved Universitetet i Stavanger og tar til orde for å se verdsetningen av pedagogisk personale i barnehagene i et nytt lys. Hun mener førskolelærerne må få en relativt høyere lønnsøkning enn andre grupper i fremtidige lønnsoppgjør.

– Samfunnet kan spare penger på å gi førskolelærerne høyere lønn. Høyere lønn er nødvendig for å rekruttere flere flinke førskolelærere inn i barnehagene. Dette vil heve kvaliteten og øke muligheten for at barn som blir født i vanskeligstilte hjem lykkes som voksne i arbeidslivet, sier Mari Rege.

JAMES HECKMAN: En rekke studier har pekt i den retning tidligere, men nå har den amerikanske økonomen James Heckman presentert resultatene fra en studie der barna ble fulgt til de var 40 år (se fakta). 2,5 timer daglig med førskolestimulerende tiltak fikk store, positive konsekvenser senere.

– Læring fosterer læring. Et barn med god språkbeherskelse og tall-

INVESTERING I BARN: Samfunnsøkonom Mari Rege tror samfunnet kan spare penger ved å betale førskolelærerne bedre. (Foto: Elisabeth Tønnessen)

forståelse får det lettere når de begynner på skolen. I etterkant av PI-SA-undersøkelsene har det vært stor debatt om hvordan norsk skole kan bli bedre, og en har vært spesielt bekymret for variasjonene blant elevene. Kanskje det største problemet i norsk skole er at mange elever har for dårlig utgangspunkt ved skolestart? spør Rege.

Hun mener at dersom barnet

henger etter ved skolestart, vil dette forsterkes i løpet av skolen. Samfunnsøkonomisk vil det lønne seg å investere i barna i barnehagen. I en fersk FAFO-rapport blir det slått fast at hvert fjerde barn av sosialklienter selv ender opp med å motta penger fra sosialkontoret i voksen alder

– Jo senere vi setter inn tiltak for å hjelpe vanskeligstilte barn, jo mindre effektive vil slike tiltak være. Spesialundervisning i grunnskolen og i videregående skole kan ikke erstatte manglende oppfølging i førskolealder. Offentlige arbeidstrenings- og tiltaksprogram er viktige, men de kan ikke ta igjen tapt læring i småbarnsalder, sier Rege.

Styrer Ragnhild Lenes i Lassa bar-